

שש את ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבמוסדות "מקור חיים"
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א
בית הכנסת "זכור לאברהם" פיצ'וטו רחוב מפרץ שלמה 100, קרית שרת חולון

ערש"ק פרשת "משפטים" כד' בשבט תשע"ב גליון מס' 308

שבת מצרכין זורדיש אדר
המזלך ביום הדין
בשעה 8 בבוקר
49 דק' זורדיש
ראש זורדיש ביום זורדיש ושישי

מדברי מו"ר עט"ר ראש הישיבה הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

בפרשתינו לומדים אנו כי יש לרצוע את אוזנו של עבד עברי המבקש להמשיך את עבודתו בתום שש שנים. ורש"י מביא על כך את דברי המכילתא (קידושין טו.): "אמר ריב"ז און ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע ואם מוכר עצמו, און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו תרצע". ולכאורה הדבר תמוה! מדוע לחכות שש שנים? מדוע לא לרצוע את אוזנו כבר ביום הראשון? בודאי רמז עמוק מסרה לנו תורתנו הקדושה! המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל ביאר שישנם בני אדם שמצבם הכללי הוא טוב, עובדים הם את יוצרם ולא שומעים ליצרם, אך לאט לאט מתחילים להראות סוגי כניעה שונים, כאן הוא מקל מעט ושם הוא "מעגל פינות", במקרה אחד הוא מבקש פתח וחרטה על קבלתו "הגדולה" ושוב הוא מבין שטעה ברצונותיו הגדולים. ומאידך, ישנם אנשים שירדו והתרחקו מהשית' ומתורתו אך נפשם התחילה להתעורר, להרגיש, לחפוץ, לבקש! אולי הם נראים בשפלותם אך פנימה משהו מתרחש. הסבא מקעלם היה אומר שמדרגתו של אדם שלא מכין בתפילותיו ועתה החל לכין במילות בודדות היא מדרגה גבוהה יותר ממי שהיה מכין והתחיל לחלום בכמה תיבות, ומדוע? משום שהראשון עולה והשני יורד! לפיכך צייתה תורה לחכות לסוף שש שנים משום שבשנה הראשונה האדם היה רק בתחילת הדרך, חיכתה תורה שירד וירד ורק כאשר יגיע לשפלות של "אהבתי את אדוני, את אשתי ואת בני", אז תעורר אצלו את הנקודה ותראה לו את מצבו האמיתי. ראה לאן ירדת? איה מקומך בעולם? ידוע הסיפור עם הגה"ק בעל התניא זיע"א, שבשעה שישב בכלא בפטרבורג, בא אליו קצין רוסי ושאל אם תורת היהודים היא תורת אמת, והשית' יודע כל תעלומות, איך יתכן ששאל את האדם איכה? וכי לא ידע היכן הוא? השיבו אותו גאון וקדוש: תדע לך! תורתנו תורת נצח. כל פסוק וכל אות יפה הוא לדורות, פשוט שידע הקב"ה היכן האדם רק השאלה היא שאלה המהדהדת לדורות, כאשר ה' שואל ותובע מהאדם את השאלה הנוקבת: איכה? ראה מהיכן חוצבת? מהיכן לוקחת? ומה מצבך כעת? איכה פירושה איה אתה בעולם? מה מקומך כעת? ואם תהיה מוכן לעמוד ביום המשפט הגדול ולתת דין וחשבון כדברי עקיבא בן מהללאל! ועל זה צריך לחשוב ולתת את הדעת והיה זה שכרינו.

בשבוע זה כשיחול יום הזכרון למר אבי עט"ר רבי חיים אברהם מוגרבי זצ"ל, שוב נעלה על נס את מסירותו הגדולה לעשות רצון בוראו, אומנם עברו עשרים שנה מיום פטירתו אך על אף שמת לא קהתה עינו ולא נס ליחו, עדיין מעשיו קיימים ונותנים פירותיהם, עידיהם יתנו ויצדקו. מי כמוהו ידע לערוך את חשבון הנפש של "איכה" ולהגיע למסקנות הנכונות? מי כמוהו קידש שם שמים ברבים ללא חשבונות רק בלתי לה' לבדו? מי יוכל לתאר את רוב חסדיו? כבוד חכמים מהו? על מה נדבר ומה נספר? יכול הוא לשמש כספר מוסר חי המלמדנו מהם מידות טובות ומהי התבטלות אמיתית לרצון ה', אשריו ואשרי חלקו. יהי רצון שיעמוד בתפילה תחת כסא הכבוד על מרת אמי שתחי' לאוישו"ט עלינו ועל אנש' בכלל כל ישראל, שיאמר ה' לצרותינו די. יקיצו וירינו שוכני עפר וישלח לנו השית' רועה נאמן בקרוב, ויבנה בית מקדשינו ותפארתינו, אכ"ר.

הארת פנים

ישיבה קדושה היתה בקלם. ישיבה שהאירה פנים לכל אורח שבא להסתופף בצילה. שרר שם מנהג קבע לקדם כל אורח בהושטת יד חביבה ובברכת "שלום עליכם" חמימה, בידידות ובמאור פנים. רבי משה רוזנשטיין ז"ל מנהל ישיבת לומז'ה, מספר על ביקורו הראשון בימי בחרותו בישיבת קלם: "כשנכנסתי למסדרון הבית, יצא לקראתי צעיר אחד, הושיט לי יד בהארת פנים ובבת צחוק ושאל לשלומי, אימתי הגעתי לכאן? אם יש לי מקום ללינה ולאכילה? וכדומה. מתוך גמישה ידידותית זאת, הייתי בטוח שצעיר זה הוא ידיד ותיק שלי, אלא שפניו השתנו ואינני מכירו. אך לאחר רגע קט, בא צעיר נוסף ושוב חיך לקראתי כאל חבר נעורי והתעניין בי ובאכסניה שלי ובכל המתהווה עימי. הצטערתי שזכרוני וטביעת עיני כה לקו, עד שאינני מצליח לזהות ולהכיר את ידידי משנים עברו. אך לאחר שתופעה זו חזרה ונשנתה פעמים רבות, וכמעט כל תלמידי הישיבה הקדושה קידמו את פני באותה צורה מאירת עיניים, תפסתי שכך מנהג המקום". כזה ראה וקדש. כמה אהבה ואחווה, שלום ורעות היו מתווספים בעם ישראל אם היינו נוהגים כך עם כל אחד, כמה שפע וברכה, הצלחה וישועה היו מנת חלקינו אם היינו גורמים ליותר איחוד לבבות ואהבת אחים, ובפרט שעת צרה היא ליעקב וצריכים אנו להרבות ביותר בזכויות. ופרשתינו הרי מלאה במצוות שבין אדם לחבירו ובהנהגות ברוכות, שאם רק נזכה לקיימם בהידור ובדקדוק, נזכה לחיים מאושרים ושלווים, טובים ומתוקנים, נזכה להיות עם מאוחד ומגובש, אוהב ומתחשב כמו שאבינו שבשמים רוצה ומצפה שנהיה. ואם נשכיל ללכת בדרך התורה והמצוות, בדרך המלך - מלכו של עולם, ודאי שנזכה לשמירה עלינוה, ברכה וגאולה שלמה.

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
18:41	18:06	17:06	ת"א
18:45	18:04	16:52	י"ם
18:42	18:05	16:57	חיפה
18:45	18:07	17:09	כ"ש

הפטרות השבוע:
ס. ויכרת יהוידע
א. מתחילין בן שבט

מוטעמים לשבת

(משלי כא, ז): "מתן בסתר יכפה אף". וזהו שאמר הכתוב: "אם כסף תלווה" - אם תלווה את כספך, "את עמי" - צריך שיהיה הדבר לעיני עמי, דהיינו בעדים. אבל "את עני" - כאשר אתה נותן צדקה לעני, אזי "עמך" - בינך לבין העני בלבד, כדי שלא יראה שום אדם בבושתו של העני.
(תורת הפרשה)

"ועבדתם את ה' אלוהיכם, וברך את לזונמך ואת מימריך" (כג, כה)

הרב "ציצים ופרחים" זצ"ל, בן רבינו ה"בן איש חי" זצ"ל, הביא את דברי הגמרא, שהחסידיים הראשונים היו שוהים שעה לפני תפילתם כדי לכוון את ליבם. מתפללים שעה, ושוהים שעה לאחר התפילה בדבקות ובקדושה. כך בשלוש תפילות ליום. שואלת הגמרא: וכי מאחר שהיו עומדים תשע שעות ליום בתפילה, תורתם אימתית נעשית, ומלאכתם אימתית נעשית? אלא מתוך שחסידיים הם, תורתם משתמרת ומלאכתם מתברכת. וזהו שנאמר כאן: "ועבדתם את ה' אלוהיכם", אם תעבדוהו כראוי תעבדהו שבלב, זו תפילה, וברך את לחמך ואת מימריך", מלאכתך תתברך מאליה. ואמרו, שכל מקום שנאמר בו "את" - בא לרבות. כי גם התורה נמשלה ללחם, "לכו לחמו בלחמי", ולמים, "היו כל צמא לכו למים", ובא לרבות כי גם תורתם תשתמר ותתברך!
(מעייין השבוע)

בבית ה' כל ימי חיילי" - ששאפתי תמיד להתקרב אל השם יתברך ולהיות עימו, הרי זה איפוא שאילה בבעלים...
(מעיינה של תורה)

"אם כסף תלווה את עמי, את העני עימך" (כב, כד)

פירש רבינו ה"שפתי כהן" זצ"ל: מצוה גדולה להלוות לעני בשעת דחק, וחשובה היא כקורבן. וככתוב: "מלבד עולת הבוקר", נוטריקון "מלוה לעני בשעת דחק". ותראה, שהאותיות לפני "כסף" הן "עני": לפני כ- ל, לפני ס- נ, לפני פ- ע. לומר לך שלא נברא הכסף אלא כדי לזכות בו את העשירים בנתינת ההלוואות וצדקה. ואם לא כן, אלא שומר הוא את כספו במלואו ברשותו, הרי "כסף" במלואו - כ"ף סמ"ך פ"א - בגימטריא א"ש, עד אבדון תאכל רחמנא ליצלק, אם יתגאה בו ולא יעשה בו צדקה.
(מעייין השבוע)

"אם כסף תלווה את עמי את העני עימך" (כב, כד)

כתב בספר "קול אליהו": יש לפרש את הפסוק, על פי דברי רבותינו בתלמוד (בבא מציעא עה:): שלושה צועקים ואינם נענים, ואחד מהם מי שיש לו מעות ומלווה אותם שלא בעדים, כיון שהלווה יבוא לכפור ויטען שאינו חייב לו ממון. אולם כל זה בהלוואה, אבל בצדקה, יש ליתנה דווקא בסתר, וכמו שאמר שלמה המלך

"כי תצא איש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה" (כב, ה)

אין פורענות באה אלא בשביל רשעים ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים (בבא קמא ס'). כתב בספר "פרדס יוסף": באמת, כשבאה פורענות לעולם הריהי מופנית בעיקר נגד הרשעים - "ומצאה קוצים". ברם, כל זמן שקיימים צדיקים הרי זכותם עומדת ומגינה שהפורענות לא תוכל לבוא. לפיכך, אם הפורענות מוכרחה בכל זאת לבוא, מסלקים תחילה, לגודל הכאב את הצדיקים, למען לא תוכל זכותם לעכב את הפורענות - "ונאכל גדיש או הקמה"...
(מעיינה של תורה)

"וכי ישאל איש מעם רעהו... אם בעליו עמו לא ישלם" (כב, יג-יד)

אמר הרה"ק רבי בונם מפשיסחא זצ"ל: כל אדם קיבל את נשמתו ואת חייו בהשאלה מן השמים, על מנת שישתמש בהם לטובה, והרי שואל חייב אפילו באונסין, ואם כן כיצד יכול אדם לפטור עצמו מן העבירות שהוא עושה באונס או בשוגג? רק כאשר "בעליו עמו" - שהוא זוכר תמיד את השם יתברך ומקבל על עצמו עול מלכות שמים, אזי "לא ישלם". הוא אשר אמר דוד המלך: "אחת שאלתי מאת ה' (תהילים כז) - הרי נשמה אחד ויחידה זו רק שאלתי אותה מאת הבורא, אם כן קיים החשש פן אתחייב אפילו באונסין, אך מכיון "אותה אבקש שבתי

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

מעשה באדם, שבחצרו גדלה תרנגולת יפת נוצות. מרהיבה היתה ביופיה, והתהלכה בין חברותיה בחשיבות וגאווה. אף בעליה התגאה בה, ושמרה כבבת עינו. פינק אותה בזרעונים, השתבח בה תמיד, ובלילה היה נועל את הלול במפתח מיוחד שהטמין במקום סתר. בוקר אחד יצא לפתוח את הלול בפני התרנגולת היקירה, והנה שוד ושבר: הלול פתוח לרווחה, והתרנגולת אינה! מיד הקים קול זעקה גדולה ומרה. נאספו השכנים, וגיחכו לאבל: "האם כדאי לעורר כזו מהומה על תרנגולת שאבדה?". אך היו שדיברו על ליבו: "הרע, זעקותיך לא ישיבו את האבדה. חשוב בהגיון, מי יכול היה לקחתה". ניכר האיש ששכנו עקב אחריו, וראה היכן מטמין הוא את מפתח הלול. אין ספק, הוא הגנב! נפגע השכן, וטען: "לא היו דברים מעולם!". תבעו האיש לדין תורה בפני הגאון רבי יצחק יחיא הלוי זצ"ל. ראה הגאון את השכן לבוש קרעים ומזה רעב, שמע את נימת הכחשתו והבין כי עניו העבירו על דעתו ועל דעת קונו, לא עמד בפיתוי ונכשל בגנבה. מה יעשה? מצד אחד - הן כתוב "ודל לא תהדר בריבך" ומצד שני - איך אפשר להמיט עליו קלון ולהכתים את שמו כגנב בגלל מעידה. פנה הגאון אל התובע, ואמר: "כלום ראית שגנב?". הודה ואמר: "לא". אמר הגאון: "אם כן, איך העזת להאשימו קבל עם ועדה? לא עשה כן! אומר לך מה היה: אמש שכחת לנעול את הלול, התרנגולת יצאה, והשכן מצאה! הוא ביקש להחזירה, אבל אתה הקמת זעקת גניבה, ועכשיו אינו יכול להשיבה מבלי שייחשד כגנב". אורו פני השכן, וקרא: "אכן, רבי, כך היה!". והכל בא על מקומו בשלום...
(מעייין השבוע)

רבינו ישראל אבוחצירא זצ"ל מרום וקדוש היה. לאחר פטירת אביו רבינו מסעוד זצ"ל, ולאחר מות הקדושים של אחיו רבי דוד הי"ד, היה למנהיג עדתו בתפילאית וישב על מדין, להורות ולשפוט צדק. הוא דן בדיני תורה סבוכים ולא חסך עמל לרדת לחקר הדין, לברר וללבן את הדברים עד תומם כדי לדון דין אמת לאמיתו! היה בורר בדיני ממונות לשביעות רצון שני הצדדים, מפשר בסכסוכי שכנים ומשכין שלום בית. דן את ישראל כמשה רבינו, ומשכין שלום כאהרון הכהן. כדיין, היתה מוטלת עליו החובה: "ודל לא תהדר בריבך", לא לשאת פנים, לא לעשיר ולא לעני. פעמים רבות נאלץ לפסוק לחובתם של אנשים אומללים, דלים ואביונים, קשי יום בעלי חוב, והיו עיניו זולגות דמעות - והדין נקב את הר החממים והחמלה. פעם בא בפניו אדם עשיר ובעל בעמיו ותבע לדין אלמנה אחת, עניה מרודה, שאינה משלמת לו את חובה. באה האלמנה בידיים ריקות ובעיניים דומעות: רשה היא, ביתה ריקם, אין לה פרוטה לפרוטה. והעשיר תבע דין, תבע את כספו המגיע לו. רבינו ה"בבא סאלי" שמע את דבריו ומילא את בקשתו. הוציא פסק דין המחייב את האלמנה לשלם את חובה. אבל פסק הדין נאמר בבכיה, כשדמעותיו הטהרות של רבינו זולגות ויורדות במורד לחייו, ומבטו נקב את העשיר אטום הלב, שאינו זקוק כלל לפרוטותיה של האלמנה, וכל תביעתו קטרנית היתה, לא נבעה אלא משרירות לב וקהות חושים. ראה העשיר ונוכח לדעת עד היכן הדברים מגיעים, ראה את דמעותיו של הרב הנערץ ואת מבטו הנעוץ בו, בתוכחה אילמת לתחינה נרגשת. פחד מהקפדתו, ירא להכוות בגחלתו, והודיע בו במקום כי מוחל על החוב, ופני שלושתם נהרו מאושר.

זיירת השבוע

היכן מציון ברש"י שיש שלושה עונשים על עבירה אחת?

את התשובות יש לשלוח לפקס: 03 558 4485
בין הפותרים נמנה יוגרל (אחת לחודש)
אוגדן של עלוני ישא ברכה

פיתרון החידה מפרשת "יתרו": יט, ה' ברש"י!

והייתם לי סגולה

סגולה לאריכות ימים לקיים מה שכתוב בתורה: "לא תלין פעולת שכיר", ומצות: "ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש" (סגולות ישראל).

(ישועה והצלחה)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זיכרון לבנים

"העצמאות"

כתב בספר "פרקי חינוך" ששאפה לעצמאות היא תופעה חשובה בהתפתחותו של הילד, ומקרבת אותו בהדרגה למצב בו הוא יכול לעמוד על רגליו, מבחינה חברתית, כלכלית, רוחנית ורגשית. הואיל וכן, טבעי הדבר ששאפה לעצמאות מביאה את הילד לידי התנגשות עם הוריו ומחנכיו. השאפה לעצמאות גורמת לפרוד זמני בין הילדים והוריהם, ולהתרחקות מסוימת בתחום הרגשות והדעות. אבל כעבור זמן מה, מתקרבים שוב הורים וילדים התקרבות על בסיס חדש, על בסיס בו כל אחד יותר עצמאי, בלי שדבר זה מפריע לאיחוד הלבבות בין הורים וילדיהם ה"גדולים", אחרי תקופה של משבר, של עקשנות ומרי, הולכים ומתרחקים יחסים חדשים ביניהם. אצל ילד בן שלוש מתבטאת השאפה לעצמאות קודם כל באופן הפשוט והטבעי ביותר. הוא רוצה לעשות הכל בעצמו ולבדו, לאכול לבד ולהתלבש לבד וכו', גם כאשר הוא עדיין איננו מסוגל לכל זה, גם כאשר הדבר קשור בסכנות, הוא עומד על שלו. עצם עקשנותו של הילד היא ביטוי לשאפה לעצמאות. אלא שכאן לובשת שאיפה זו צורה מוגזמת, כאילו ציות להורים ומחנכים פוגעת בעצמאותו. ואי לכך העקשנות נובעת כתוצאה מביטוי פריסת שלטון ועצמאות שמובילה את הילד לחוסר יכולת לוותר. בגילאי חמש שש - גיל המרי, אין לילד מספיק הבנה והוא חסר תשומת לב, יש לו קושי הסתגלות בחברה והוא דורש יותר שימת לב. מדוע זה קורה? ילד בגיל הזה עד גיל שלוש עשרה, הוא צועד לקראת עצמאות ודורש להשתחרר מהשעבוד של ההורים שלא יגידו לו מה לעשות ומבטא את המתחולל בקירבו. ואם יודעים שהילד מעדיף שחרור ועצמאות, ונותנים לו את העצמאות בצורה מבוקרת, ומעניקים לו תשומת לב שהוא דורש, זה חשוב מאוד. ולכן זה לא נכון לשבת מול הילד ולהטיף לו מוסר כל היום, זה ימאס לו והוא יבעט ויבחל בזה ולא נשיג שום מטרה, אלא רק להיפך, הוא יתכרבל יותר באטימות. בכדי שנוכל באמת להגיע לקשר טוב עם הילד, צריך להבין את נפשו, להתחבר ולעניין אותו, ולתת לו תחושה שאנחנו מתייחסים אליו כאל גדול. יש להגיע אליו בצורה עקיפה על ידי קריאה בספר בנושאים שהוא אוהב, יש לשתף אותו מעט בחוויות, ולתת לו תחושת שייכות וערך עצמי שאכן הוא ילד חכם ומבין. ובדרך זו ננסה להגיע לתוצאות טובות כאשר שפתינו לוחשות ורוחשות תפילה למי שנתן לנו פקדון יקר וקדוש זה, והא-ל המקבל תפילות, יאזין לתפילותינו ויקבלם ברצון, אכ"ר.

שלום בית

"סוף מעשה במחשבה תזיקה"

כתב בספר "אהבה ורעות" שחז"ל לימדו אותנו השקפת חיים חשובה על האישה. אישה היא מתנה מאת הבורא ואדם חייב להביע תמידית על קיומה. היא טורחת כל כך עבור בעלה וללא נוכחותה הוא היה צריך לעשות הכל בעצמו. הדחת כלים, כביסה, בישול, נקיון, קניות - אנחנו ניצלים מכל המטלות ההכרחיות האלו הודות לאישה. בנוסף, יש לנו שותפה לחיים אשר אוהבת אותנו ומשתתפת בשמחתנו וצערנו. חיי האדם הם כה ריקים בלי אישה, ואין הוא מכיר בטובה העצומה שקיבל מאת ה'. חשוב שאדם יכיר תמיד בכל המעלות שעליו להעריך באשתו. הכן רשימה של כל הדברים שאשתך עושה עבורך במשך היום, וחזור על הרשימה לפחות פעם ביום. בדרך זו תזכיר לעצמך תדיר את הדברים הרבים אשר נעשים עבורך במשך היום. הבעיה היא שמבחינתנו ההטבות הן מובנות מאליהן. תאר לעצמך לו אשתך היתה נעדרת במשך שבוע. איזו עבודה קשה היתה מוטלת על כתפך. כעת שאשתך בבית, עליך להכיר במתנה שקיבלת מאת ה', ועליך להודות לה ולה' על כל מה שהיא עושה עבורך. ברגע שאדם מכיר טובה לאשתו, הוא לא יתלונן על מגרעותיה. אין אדם מושלם. המבט על האישה צריך להיות דומה למתנה. כשמקבלים מתנה הכלל הוא: אין להתלונן - יש רק להודות. בכל פעם שאתה חש בצורך להתלונן על אשתך, חשוב קודם על שגיאותך וחטאיך. האם נעים לך כאשר בני אדם מוכיחים אותך ומשוחחים אודות רוב טעויותיך? אך אחד אינו אוהב זאת, ואם כן למה לעשות זאת לאשתך? רק בגלל שהיא אשתך, אין זה אומר שעליה לסבול כל הערה או ביקורת שיש לך. ההיפך הוא הנכון. היא אשתך כדי שתוכל לגמול עימה חסד. גמילות חסד משמעותה דיבור נעים וטוב, ונתינת הרגשה נהדרת במשך כל היום. חיפוש חסרונות הוא ההיפך הגמור של חסד. כמובן שכל האמור נכון גם לגבי האישה. במקום לבקר, עליה קודם להרהר במגרעותיה. משום מה, ישנם בני אדם אשר מחפשים תמיד חסרונות באישה. מטרת הנישואין אינה להיות מבקר, אלא להשתתף ולבנות יחד. במקום לחפש טעות באישה, אדם צריך לבדוק מהן השגיאות שלו ולתקן. ביקורת תמידית מעידה על המידה הרעה של גאווה. נסה במקום זאת להעריך ולחפש את המידות והמעלות החיוביות הנמצאות באשתך. זה יבנה את הקשר ביניכם ויצור חיי נישואין איתנים. וה' יעזרנו.

אמרי שיפר

- ✳ **הרה"ק רבי שבתי מראשקוב אומר:** צריך לקיים מצות פריה ורביה בתלמוד תורה, שלא יהיה השכל עקר שאינו מוליד.
- ✳ **הרה"ק רבי משה חיים מסדילקוב אומר:** התורה נדרשת בכל דור ודור כדי שצורך באותו דור ולפי שורש נשמת יהודי אותו דור.
- ✳ **אחד הגדולים אומר:** ראה פעם שר גדול שהיה שמן מאוד, שאל הגאון: מנין לו רחבות שכזו? האם תרץ ולו פעם בחייו רמב"ם קשה? או איזה תענוג רוחני אחר היה לו שכל כך התענג וישמן?
- ✳ **בעלי המוסר אומרים:** מספרים על אחד מהגדולים שכאשר בא לביתו ולא מצא טעימת פת שחרית - הלך לבית המדרש ולמד הסוגיא של טעם כעיקר, ואמר: עתה מרגיש אני את עצמי שבע ב"ה.

(פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

עטה על פניו ארשת סבר חמורה, ואמר בהקפדה: "האכלתם אותו בשר חמור?". השומעים פערו פיהם בתמהון, והידען המשיך: "כלום לא ידעתם, שחמורים הם סם המוות עבורו?!"... נדהמו השומעים ואמרו: "משוגע האיש, הבלים ידבר", והדפוהו מן הבית בבושת פנים... חפוי ראש שב לבית אביו ודיוחו על כשלונו. תמה האב: "מה ראית לומר שהאכילוהו חמורים?". ענה ואמר: "הן אתה לימדתני! אם יש בחצר פסולת חסה, אות הוא שהאכילוהו חסה - אז אם יש בחצר פסולת חמורים... הלא כן?". "הוי, סכל", אמר האב, "כלום אין שכל בקודקך? כל מקום, ותנאי! אם יש פסולת חסה, האכילוהו חסה, ואם יש ארווה, יש לתלות את החולי בריחות העולים ממנה..." **משל** נפלא הוא, הלואי ונפיק את לקחו! ונדע, שגם אם פרשת העבד הנרצע, למשל, אינה נוהגת כיום - אבל לקחיה שרירים וקיימים לפי תנאינו ומצבינו. שכך אמרו בגמרא: רבן יוחנן בן זכאי היה דורש את המקרא הזה כמין חומר (תכשיט): מה נשתנתה אוזן (להרצע) מכל איברים שבגוף? אמר הקדוש ברוך הוא: אוזן ששמעה קולי על הר סיני בשעה שאמרתי: "כי לי בני ישראל עבדים", ולא עבדים לעבדים, והלך וקנה אדון לעצמו - תרצעו ולקח זה, הרי שייך גם לנו, ולימינו, ביתר שאת ויתר עוז! הרי כמעט כל אדם כיום הוא עבד, מרצונו ושאיפתו, בכל ליבו ונפשו - עבד נרצע לחברה הדורסנית והתובענית ולמושגיה ודרישותיה: להחליף רכב - לא משום שהישן אינו טוב, אלא כדי שאחרים יראו, ומשום שהשכנים כבר החליפו. לצאת לחו"ל, כמו כולם. לנהור, עם העדר. עבד - לא לאדון אחד, כי אם לחברה שלמה! הבה נצא לחרות, ננתק את הכבלים. ואז יהיה לנו יותר זמן לעצמנו, לשיעורי תורה, ויותר פנאי לילדנו!

(מעייני השבוע)

התורה הקדושה נצחית היא, ולקחיה נצחיים. פרשתינו פותחת בדיני עבד עברי, דינים שאינם נוהגים בימינו, כי לא נהגו אלא בזמן שהיובל נוהג. אבל גם אם הדין עצמו אינו נוהג עתה, הרי לקחיו חייבים להלמד ולהיות מושמים בכל דור ובכל עת. מי שלא יעשה כן, מי שיחשוב שלקחי הדינים האלו אינם נוגעים לו, ואינם שייכים כיום, למה הוא דומה? **למשל** הנפלא של **הגאון רבי אברהם חכם זצ"ל**, מרכמנשאה אשר בפרס. מעשה ברופא אליל מאחו עיניים, שהתפרנס בכבוד. אמר לבנו: "הצטרף אלי ולמד את המקצוע". נעתר הבן, וילכו שניהם יחדיו. באו לבית החולה, והכל נקהלו לשמוע מה יאמר ה"רופא". החולה שכב במיטתו, חיזור וגונח ולופת את בטנו ברוב מכאוביו. הביט ה"רופא" באישוני עיניו, הורה להוציא את לשונו, הניח אצבעו על דופקו והניד בראשו: "נתתם לו עלי חסה", אמר בחומרה. "אכן", הודו בשפל קול, "אכלנו חסה אמש, ומאז הורה מצבו". וה"רופא" אמר בסמכותיות: "החסה היא סם מוות עבורו! אתן לו תרופה, אולי תצילו". רשם לו שמן קיק בפרוטה, ונטל בשכרו דינרי זהב. כשיצאו, תלה בו הבן מבט מלא הערכה, ושאל: "כיצד ידעת, אבא, שאכל חסה?". השיבו האב: "כשעליתי אל הבית ראיתי פסולת חסה בפח האשפה, את העלים הכמושים והמתולעים. והבנתי, שזה היה מאכל ומאכל החולה". התפעל הבן, ונצר את הדברים בליבו. למחרת היום ישב הבן בביתו, ובאו לקרוא ל"רופא" לבית חולה מסוכן. אמר הבן: "אבי אינו בביתו, אבל גם אני יודע לרפאות". קם והלך עימם לבית החולה. כשהגיע לחצר הבית, עשה כמעשה אביו וסקר את החצר בקפידה. פח אשפה לא היה שם, אבל אשפה היתה גם היתה. מתחת לבית היתה אורוות חמורים, והחצר היתה מלאה בגלליהם. עלה הבן אל הבית ופנה למיטת החולה, השרוי בחוסר הכרה. הרים עפעפיו והציץ לאישוני עיניו. מדד את דפקו,

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ אסור לספר בגנות חברו אפילו על אמת גמור, וזה נקרא בפי חכמינו ז"ל בכל מקום לשון הרע (שאם יש בסיפור שלו תערובת של שקר, ועבור זה נתגנה חברו יותר, הוא בכלל מוציא שם רע ועוונתו גדול הרבה יותר), והמספר עובר על בלא תעשה, שנאמר (ויקרא יט, טז): "לא תלך רכיל בעמך", וזה גם כן בכלל רכילות הוא.
- ✓ הלאו של "לא תלך רכיל בעמך", הוא מה שכתבה התורה בפירוש מיוחד לאיסור זה של לשון הרע ורכילות, אבל בלאו הכי יש עוד הרבה לאוין ועשין אחרים שהוא עובר עליהם על ידי סיפור לשון הרע.
- ✓ כל הנזכר לעיל הוא אפילו אם רק במקרה סיפר גנות חברו, אבל אם חלילה הורגל בעוון זה בתמידות, כמו אלו שרגילים תמיד לשבח ולספר, כך וכך עשה פלוני, כך וכך עשו אבותי, כך וכך שמעתי עליו, והוא דברים של גנות, אנשים כאלו נקראים בפי חכמינו ז"ל בשם "בעלי לשון הרע" ועונשם הרבה יותר גדול, אחרי שבשאת נפשם וזדון ליבם עוברים על תורת ה' ונעשה אצלם כהפקר, ועליהם נאמר: "זכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות".
- ✓ הגורם בדיבורו להזיק לחבירו או להצר לו או להפחידו - הרי זה בכלל לשון הרע. ואיסור לשון הרע הוא גם אם בתוך הגנות שגינה את חברו גינה גם את עצמו באותו גנות, ואפילו אם הקדים וגינה קודם את עצמו.
- ✓ אין חילוק באיסור הסיפור בין אם סיפר מעצמו ברצונו, ובין אם עמד עליו חברו בדברים והפציר בו עד שסיפר לו, מכל מקום אסור, ואפילו אביו או רבו שמחוייב בכבודם ובמוראם שלא לסתור את דבריהם, אם הם ביקשו ממנו שישפר להם עניין פלוני ופלוני, והוא יודע שבתוך הסיפור יוכרח לבוא לידי לשון הרע או אפילו רק לאבק לשון הרע - אסור לו לשמוע להם.
- ✓ גם מי שלא נתכוין לדבר חלילה לשון הרע על חברו, אלא כשהיה עוסק בדיבור נסבבו הדברים מבלי להתכוון ונכשל בלשון הרע, גם זה באיסור לשון הרע, וצריך לפייס לחבירו ולשוב בתשובה.
- ✓ איסור לשון הרע הוא בין אם מספר עליו בפיו ממש, ובין אם כותב עליו דבר זה במכתב. ולכן אותם הכותבים לשון הרע בעיתונים, הרי הם עוברים על איסור לשון הרע. וגם אין חילוק בין אם מספר עליו הלשון הרע בפירוש ובין אם מספר בדרך רמז.
- ✓ איסור לשון הרע הוא גם אם הלשון הרע לא גרם שום שנהא בינו לבין חברו אלא ממשיכים לאהוב אחד את השני כבתחילה, עם כל זה נחשב ללשון הרע, כיון שסוף סוף חברו נתגנה על ידי זה או גרם לו נזק.
- ✓ איסור לשון הרע הוא גם אם אינו מדבר מתוך שנהא, אלא דרך שחוק וקלות ראש. וכמו כן איסור לשון הרע הוא אפילו אם המספר משער לכתחילה שלא יבוא לחבירו שום רעה על ידי דיבורו, עם כל זה אסור לו לספר בגנותו.

(הבית היהודי - שמירת הלשון)



העלון מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה של האי גברא יקירא מזכה הרבים גומל חסדים טובים מוקיר ורחים רבון, בצל שדי יתלון, רוזף צדק וחסד שנזדכך ביסורים קשים ומרים רבי חיים אברהם מוגרבי זצ"ל ת.צ.ב.ה.

